Ålands landskapsregering

Asiakirjan nimi	Kirjeen nro
LAUSUNTO	29 Rk1
Asian nro	Päiväys
ÅLR 2021/2569	26.3.2021

Viite
Eduskunnan perustuslakivaliokunnan lausuntopyyntö
Eduskunnan hallintovaliokunnan lausuntopyyntö

Yhteyshenkilö
Hallintopäällikkö John Eriksson

Eduskunnan perustuslakivaliokunta
PeV@eduskunta.fi
Eduskunnan hallintovaliokunta
HaV@eduskunta.fi

Asia

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi liikkumisvapauden ja lähikontaktien väliaikaisesta rajoittamisesta (HE 39/2021 vp)

YLEISTÄ

Ahvenanmaan maakunnan hallitus sai 26.3.2021 lausuntopyynnön eduskunnan perustuslakivaliokunnalta ja hallintovaliokunnalta koskien hallituksen esitystä eduskunnalle laiksi liikkumisvapauden ja lähikontaktien väliaikaisesta rajoittamisesta (HE 39/2021 vp).

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi Suomen perustuslaissa turvatun liikkumisvapauden väliaikaisesta rajoittamisesta väestön suojaamiseksi covid-19-epidemian leviämiseltä. Lailla voidaan rajoittaa tietyllä alueella henkilön liikkumista ja oleskelua muualla kuin kotikunnassa olevassa asuinpaikassa tai muussa siihen rinnastuvassa asuinpaikassa, jos se on välttämätöntä vaikutuksiltaan erityisen vakavaa suuronnettomuutta vastaavan hyvin laajalle levinneen vaarallisen tartuntataudin leviämisen estämiseksi. Esitys annetaan Suomen perustuslain (731/1999) 23 §:n mukaisena tilapäisenä poikkeuksena perusoikeuksiin poikkeusoloissa.

Ahvenanmaan maakunnan hallitus toteaa aluksi, että lausuntoaika on taas lyhyt kattavan lausunnon antamiseksi, kun perustuslakivaliokunnalle annettavan lausunnon määräaika on viimeistään maanantaina 29.3.2021 klo 8.00.

Ehdotetussa laissa säädettäisiin, että sitä ei sovelleta Ahvenanmaan maakunnassa.

Lainsäädäntövalta

Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 27 §:n 1 ja 2 kohdan mukaan valtakunnalla on lainsäädäntövalta asioissa, jotka koskevat perustuslaista poikkeamista sekä oikeutta oleskella maassa, valita asuinpaikkansa ja liikkua paikkakunnalta toiselle sekä yhdistys- ja kokoontumisvapauden käyttämistä. Lisäksi itsehallintolain 27 §:n 34 kohdan mukaan

valtakunnalla on lainsäädäntövalta asioissa, jotka koskevat valmiutta poikkeusolojen varalta sekä järjestysvallan toimintaa valtion turvallisuuden varmistamiseksi. Maakunnan hallitus toteaa uudelleen, että poikkeusolojen aikaista toimintaa ei ole säännelty itsehallintolaissa, ja että valtakunnan ja Ahvenanmaan välinen toimivallan jako on epäselvä. Kysymys on ratkaistava meneillään olevan itsehallintolain uudistuksen yhteydessä.

Itsehallintolain 27 §:n 29 kohdan mukaan valtakunnalla on lainsäädäntövalta myös asioissa, jotka koskevat muun muassa ihmisten tarttuvia tauteja. Itsehallintolain 18 §:n 12 ja 13 kohdan nojalla Ahvenanmaan maakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluu terveyden- ja sairaanhoidon sekä sosiaalihuollon järjestäminen Ahvenanmaalla. Itsehallintolain 18 §:n 6 kohdan mukaan maakunnalla on lainsäädäntövalta asioissa, jotka koskevat yleistä järjestystä ja turvallisuutta itsehallintolain 27 §:n 27, 34 ja 35 kohdassa säädetyin poikkeuksin.

Itsehallintolain 30 §:n 9 kohdan mukaan tehtävistä, jotka ihmisten ja kotieläinten tarttuvien tautien torjuntaa koskevan lainsäädännön mukaan kuuluvat valtakunnan viranomaiselle tai kunnille, huolehtii maakunnassa maakunnan hallitus tai muu maakuntalaissa määrätty viranomainen.

Esityksen mukaan liikkumis- ja oleskelurajoitusten käyttöönottaminen ei ole Ahvenanmaan maakunnan alueella covid-19-epidemian nykyisessä tilanteessa välttämätöntä. Esityksessä viitataan muun muassa taudin tämänhetkiseen ilmaantuvuuteen Ahvenanmaalla ja maakunnan alhaiseen asukastiheyteen (19,2 vuoden 2019 lopussa) sekä maakunnan maantieteellisiin ominaisuuksiin. Maakunnan väestöstä suurin osa asuu maaseuduksi tai saaristoksi luokiteltavissa kunnissa. Vaikka maakunnassa esiintyy ajoittain laajoja tartuntaryppäitä, korkeintaan 25 prosenttia uusista tartunnoista on epäselviä. Vakavia tautitapauksia ei ole ollut juurikaan eikä kuolemantapauksia lainkaan. Ahvenanmaan itsehallinnosta ja erityisolosuhteista johtuvista syistä tällainen maakuntaa koskeva erityisratkaisu ei ole ristiriidassa perustuslain 6 §:ssä säädetyn yhdenvertaisuusperiaatteen kanssa.

MAAKUNNAN HALLITUKSEN NÄKEMYKSET

Maakunnan hallitus toteaa, että maakuntapäivien lainsäädäntövallan ja itsehallintolain 30 §:n 9 kohdan mukaisen ihmisten tarttuvien tautien torjuntaa koskevan hallinnollisen toimivallan nojalla Ahvenanmaalla epidemiologisen tilanteen parantamiseksi tähän mennessä toteutetuilla toimenpiteillä on ollut myönteinen vaikutus. Viimeisimmät Ahvenanmaan tartuntatilannetta koskevat vahvistetut viralliset tiedot ovat tämän vuoden viikoilta 10–11. Tuolloin vahvistettujen covid-19-tapausten määrä oli yhteensä 19. Tämä tarkoittaa sitä, että 14 päivän ilmaantuvuus oli 63/100 000. Tähän mennessä tämän vuoden viikolla 12 Ahvenanmaalla on kaiken kaikkiaan vahvistettu 1 covid-19-tapaus. Tämä

tarkoittaa sitä, että Ahvenanmaan 7 päivän ilmaantuvuus on noin 3/100 000. Ennusteen mukaan Ahvenanmaa siirtyy viikolla 13 kiihtymisvaiheeseen, ja jos valtakunnan parametreja sovellettaisiin Ahvenanmaalla, tämä vastaisi perustasoa (juuri nyt 14 päivän ilmaantuvuus on 9/100 000). Puhtaan epidemiologisen arvion perusteella Ahvenanmaan maakunnan hallitus katsoo, että liikkumisvapauden ja lähikontaktien väliaikaista rajoittamista koskevan lakiehdotuksen (HE 39/2021 vp) mukaisen sääntelyn voimaan saattaminen Suomen perustuslain 23 §:n mukaisesti ja soveltaminen Ahvenanmaalla ei ole tarpeen eikä mahdollista.

Näin ollen maakunnan hallitus on tyytyväinen siihen, että lakiehdotusta ei ehdoteta sovellettavaksi Ahvenanmaalla. Ahvenanmaan pois jättäminen lakiehdotuksen soveltamisalasta on tapahtunut tiiviissä vuoropuhelussa valtioneuvoston kanslian kanssa, ja maakunnan hallitus tukee sitä Ahvenmaan itsehallinnon ja erityisolosuhteiden takia. Valtioneuvoston tapaan maakunnan hallitus arvioi, että lakiehdotuksen sääntely ei sen takia ole ristiriidassa Suomen perustuslain 6 §:n yhdenvertaisuusperiaatteen kanssa.

Varamaaneuvos Harry Jansson

Ministeri Roger Höglund

TIEDOKSI

Ahvenanmaan maakuntapäivät, itsehallintopoliittinen lautakunta
Ahvenanmaan asioista vastaava ministeri Anna-Maja Henriksson, anna-maja.henriksson@om.fi
Valtioneuvoston kanslia, kirjaamo@vnk.fi
Heidi Kaila, Valtioneuvoston kanslia, heidi.kaila@vnk.fi
Kansanedustaja Mats Löfström, mats.lofstrom@eduskunta.fi
Janina Groop-Bondestam, oikeusministeriö, janina.groop-bondestam@om.fi
Viveca Arrhenius, sosiaali- ja terveysministeriö, viveca.arrhenius@stm.fi
Anne Kumpula, sosiaali- ja terveysministeriö, anne.kumpula@stm.fi